

Żaneta Nalewajk

(Uniwersytet Warszawski)

ORCID: 0000-0002-7156-3519

Thomas Starky

(Uniwersytet Warszawski)

ORCID: 0000-0002-3082-0136

Transfery literackie – przekłady – recepcja

W drugim numerze „Tekstualiów” w 2021 roku zajmujemy się zagadnieniami transferów literackich, przekładów (także tych zapośredniczonych przez język inny niż język oryginału) oraz ich recepcji. Próbując tworzyć mapę cyrkulacji form literackich w przestrzeni literatury światowej, włoski uczyony Franco Moretti stwierdził, że dyslokacja z jednych obszarów peryferyjnych do innych (bez przechodzenia przez centrum) jest prawie niespotykana, a ruch z terenów peryferyjnych do centrum okazuje się mniej rzadki, jednak wciąż pozostaje niezwykły. Badacz skonstruował również, że przemieszczenie z obszaru centrum do peryferii pojawia się zdecydowanie najczęściej. Mając na uwadze to, że w ujęciu Franka Morettiego¹, Pascale Casanova² i innych badaczy „centrum” sytuuje się zawsze na obszarach metropolitalnych Europy Zachodniej i Stanów Zjednoczonych, a „peryferia” oznaczają resztę świata, w tym Polskę, w planowanym numerze „Tekstualiów” postanowiliśmy przyjrzeć się nie tylko transferom literackim z rejonów centralnych do peryferyjnych zapośredniczonych przez przekłady i ich recepcję, lecz także tekstom literackim pozostającym w obiegu od peryferii do centrum i od peryferii do peryferii. W prezentowanym wydaniu pytamy również, czy (a jeśli tak, to w jakim stopniu, a jeśli nie, to dlaczego) tłumaczenia literatury polskiej na inne języki oraz przekłady innych literatur na język polski odpowiadają modelom transferów form literackich sytuujących się w ramach centrum i peryferii. Zastanawiamy się ponadto, na ile na poziomie teoretycznym – jak w książce Jerzego Jarzębskiego *Prowincja – Centrum. Przypisy do Schulza*, kategorie te mogą dla autorów i tłumaczy przemieszczać się lub zamieniać się miejscami. Wspomniana problematyka została rozwinięta w numerze przede wszystkim w dwóch artykułach Thomasa Starky’ego: *Literacki południk zero* oraz „peryferie” literatury światowej. *Alternatywna kartografia Lu Xuna* oraz *Transfery literackie między „peryferiami”*. „Latanik” Henryka Sienkiewicza i mediacyjna rola centrum w cyrkulacji dzieł literackich. Znalazła ona swoje dopełnienie w tekstach Szymona Grzybowskiego, „Dialogi czy Analekta?”

¹ Franco Moretti, „Conjectures on world literature”, *New Left Review* 1 (2000): 54–68.

² Pascale Casanova, *La République mondiale des Lettres*, (Paris: Seuil, 2008).

Jak przekładano Konfucjusza, oraz Yauheniyi Fiadutsik, *Emigracja a proces przekładu na przykładzie projektu tłumaczenia powieści Maurice'a G. Hindusa pt. „Red Bread” i Eugene'a Lyonsa „Assignment in Utopia” na języki rosyjski i polski.*

W wydaniu pojawia się także istotna refleksja teoretyczna w postaci artykułu Lawrence'a Venutiego *Tezy o przekładzie. „Organon” na chwilę obecną*, w przekładzie Marcina Czardybona, oraz Magdaleny Ukrainets, *Sposób na nieprzekładalność – transpozycja z Leśmianem w tle*. Ponadto w numerze znalazło się miejsce dla przekładoznawczej refleksji historycznej dominującej w pracach Aleksandry Wieczorkiewicz, *Inspiracje poprzez przekład. Wpływ anglojęzycznej literatury dziecięcej „złotego wieku” na polską twórczość literacką dla najmłodszych*, oraz Żanety Nalewajk, *Seweryn Pollak jako tłumacz Borysa Pasternaka. Z historii przekładów z języka rosyjskiego na język polski*. Numer zamyka tekst Elizy Perkowskiej *Przekład uwewnętrzniony Anny Iwaszkiewicz*. Analizując kwestię transferów literackich, przekładów i ich recepcji, autorzy wydania pytają o to, jakie zagraniczne wzorce literackie okazały się znaczące dla polskiego kontekstu tytułowego zagadnienia, oraz zastanawiają się, jakie dzieła polskich autorów (i dlaczego) stały się formalną inspiracją dla pisarzy za granicą. Interesują ich nie tylko transfery form gatunkowych, lecz także rozwiązań stylistycznych i wersyfikacyjnych. Istotnym dopełnieniem zawartej w numerze refleksji translatologicznej są: tłumaczenie tekstu Lu Xuna *O przekładach z drugiej ręki* oraz zamieszczony w dziale *Edycja źródeł szkic Borysa Pasternaka Dramat [Fryderyka] Schillera „Maria Stuart” (przedmowa tłumacza)* w opracowaniu edytorskim Katarzyny Gędas zatytułowanym *Przedmowa Borysa Pasternaka do „Marii Stuart” Fryderyka Schillera*.

Zapraszamy również do lektury siódmego fragmentu *Eureki. Poematu prozą* Edgara Allana Poeego w pierwszym polskim tłumaczeniu autorstwa Mariana Polaka-Chlabicza, wierszy Piotra Mitznera, które wejdą do jego nowego tomiku poetyckiego pod tytułem *Mucha!*, drugiej części *Lesylwy* Leszka Szarugi również zatytułowanej *Mucha*, recenzji Karola Samsela *Wokół książki „Styl Josepha Conrada a język polski i wielojęzyczność”*. *Rozważania w kontekście lektury*. Kontynuujemy również ankietę *Literatura ostatniego dwudziestolecia*. Tym razem na pytania odpowiada Marcin Czardybon.